

Privatbank-Lovgivning.

Af

I. Heckscher.

Efter de Erfaringer, Aaret 1908 bragte, kan det ikke overraske, at man i Danmark omgaas med Tanken om at lovordne Privatbankernes Forhold. Uden at overdrive kan det siges, at Erfaringerne vare yderst nedslaaende, men naturlige Følger af en urimelig sangvinsk Privatbankpolitik. Hvis de for det store Publikum kom uforberedt, burde i det mindste de ledende Banker have forudset og om muligt afværget dem i Tide. Nu fik derimod de Udveje, hvorved Vanskelighederne søgtes overvundne, en efter almindelige Retsbegreber usædvanlig fremmedartet Karakter. Det vilde næppe være ønskeligt, hvis der dannede sig en fast Praksis paa Grundlag af de saaledes i Huj og Hast, under Trykket af Panikstemninger trufne Dispositioner. Allerede af den Grund kunde der være stærk Opfordring til ad Lovgivningens Vej at markere, at Grænsepælene mellem mit og dit, mellem Statens og Privateje dog endnu ikke ere oprevne. Hvad der skulde tilstræbes, er dog ikke en fortsat Lejlighedslovgivning, men en systematisk og gennemtænkt Ordning. Hertil

kræves først og fremmest, at en nogenlunde tydelig Skelnelinje optrækkes mellem de Anstalter, der modtage det store Publikums Penge til Frugtbargørelse, og almindelige, i deres Dispositioner frit stillede Handels-huse og Erhvervsselskaber.

Det er rigtigt nok, at man ikke tør vente altfor store Resultater af en saadan Lovgivning. Sikkert vil mod den blive indvendt, at der overalt i Verden forekommer økonomiske Fejlgreb og finansielle Kalamiteter; Folk maa lære at se sig for selv, at skaffe sig paa-lidelig Vished for, med hvem de inlade sig, i Stedet for at stole paa Statsforanstaltninger, som aldrig blive fuldt effektive, som kun have formelle Kendemærker at holde sig til og som oven i Købet ofte gøre Skade, eftersom de lægge følelige Baand paa Foretagsomheden, paa det økonomiske Arbejdes frie Udfoldelse. Naar der skal tilstræbes en virkelig, detailleret Kontrol fra det offentlige Side med selve Forretningsgangen, kan Indblandingen blive til en daglig Byrde, som Forretningenslivet kun med megen Overvindelse paatager sig. Men Spørgsmaalet er, om der ikke i den Henseende foreligger en Miskendelse af Forskellen mellem virkelige Banker, der bestyre Befolkningens Penge, og almindelig merkantil Virksomhed, Bankierforretning deri indbefattet. At man i vore Dage almindeligt tilstræber en Lov-ordning af Aktieselskaber af enhver Art, skyldes i første Række Hensyn til Aktionærernes, Interessenter-nes Tarv; man vil dels beskytte Minoriteten mod Overgreb fra Majoriteten, dels tilsikre Aktionærerne et nogenlunde fast Greb om Bestyrelsens Hænder, hvorimod Hensynet til Kreditorer og Publikum overhovedet træder i Baggrunden. For de private Kreditanstalters

Vedkommende er Forholdet derimod snarest det, at først og fremmest Publikum har et vist Krav paa Lovens Støtte, nok saa stort som eller større end Interessenternes.

Saaledes som Nutidssamfundene, især Byerne, ere organiserede, er det nemlig efterhaanden blevet en Nødvendighed for den store Mængde af Befolkningen at benytte Kreditanstalterne saavel til Opbevaring af Kapital som til Overføring af Kapital. Sparekasserne, hvis Drift uden Tvivl med Rette i Reglen er statskontrolleret, fyldestgøre kun de mere elementære Behov; for deres Vedkommende kan Kontrollen betragtes som en Statsforsorg for de økonomisk umyndige. Men naar Forretningsfolk og overhovedet de fleste private udenfor Almuen og Arbejderklassen søge til Bankerne, er det strængt taget heller ikke ganske frivilligt. Det er for de allerfleste af os ganske umuligt at undersøge og bedømme den enkelte Banks Soliditet og Forretningsprinciper; i Valget mellem flere Instituter maa vi lade os lede af personlige Forbindelser og ydre Hensyn, der efter deres Natur kunne vise sig svigefulde nok. Dels for at modvirke Kapitalernes Ufrugtbarhed, dels for at lette Omsætningslivets Funktioner opmuntres Befolkningen stadigt til at benytte sig af Bankerne, og det er da ikke for meget forlangt, at der søges opnaaet i al Fald et vist Minimum af Sikkerhed for Bankvirksomhedens rationelle Drift. Om en Mand vil købe Aktier i et Foretagende, er til syvende og sidst hans egen Sag, ihvorvel det ogsaa kan anses for en vigtig Samfundsopgave at yde Kapitalmarkedet den Sikkerhed, der følger med betryggende Retsregler for Aktieselskabers Drift. Men hvis Bankernes Indskydere skulle

beskyttes, er det ikke i Egenskab af Kapitalister, men som Deltagere i det daglige Omsætningsliv, som Erhververe, Forbrugere, Betalere. Gaar et stort industrielt eller merkantilt Aktieforetagende over Ende, kan det for en vis begrænset Kreds medføre Ruin; men lider Bankvæsenets regelmæssige Drift alvorligt Afbræk, kan en skøn Dag Samfundets hele Betalingsmekanisme gaa i Staa.

Det er derfor ret mærkeligt, at Privatbankernes Retsforhold ikke oftere har stillet sig som almindelig Lovgiveropgave i vor Tid. Aktieselskaberne har man næsten allevegne først villet ordne som saadanne, og naar Danmark hidtil har skudt ogsaa den Opgave fra sig, staar det nogenlunde alene. Men en særlig Banklovgivning forekommer næppe mange Steder, undtagen for Seddelbanker. Efterhaanden som det er blevet god Bankpolitik at monopolisere Seddeludstedelsen for en Centralbank (Statsbank eller statskontrolleret og privilegeret privat Institut), er der blevet mindre og mindre Brug for Lovregler om private Seddelbanker. Og de ikke-seddeludgivende Privatbanker har man hidtil overladt saa temmelig til sig selv, uagtet der ganske vist ogsaa andre Steder end i Danmark af og til er gjort smertelige Erfaringer om det Maal af Ansvarsfølelse, hvormed de ledes.

En dansk Privatbanklovgivning maa allerede som Følge heraf forberedes ud fra nationale Hensyn i højere Grad, end Tilfældet er med de fleste andre økonomiske Lovgivningsopgaver i Nutiden. Hvorvidt der vil kunne hentes Lærdomme fra det Arbejde, der for Tiden paa Bankvæsenets Omraade foregaar i Tyskland, er foreløbigt usikkert; man har ogsaa der, saa vidt endnu

bekendt, i det mindste fortrinsvis Seddelbankvæsenet for Øje. Udenfor Tyskland er det vistnok kun Sverige, Finland og Schweiz, der byde os Forbilleder.

Uden at foregribe de Overvejelser, hvortil Forberedelsen af en dansk Privatbanklovgivning maa give Anledning, skal der i det følgende gives nogle Antydninger om, i hvilket Omfang Forbilledet fra Sverige — der i denne Forbindelse har den ældste og maaske ogsaa den fyldigste Udvikling at vise hen til — vil kunne være os til Nytte. I Hovedtrækkene forudsættes den svenske Ordning her bekendt; baade for dens ældre Stadier og for den i 1903 indførte Reform er der tidligere gjort Rede i dette Tidsskrift (se Aargangene for 1880 Bd. XV S. 317 ff. og XVI S. 25 ff., 1886 S. 348 ff. og 1903 S. 449 ff.). Men det maa tilføjes, at den svenske Privatbanklovgivning nu atter staar overfor en Fornyelsesproces: et nyt Forslag til »Lov om Bankvirksomhed« er i Marts 1908 afgivet af en Regeringskommission. Vel har det nye Forslag i Hovedtrækkene bibeholdt de gamle Rammer; men der maa ikke desto mindre paa enkelte Punkter tages Hensyn til de Ændringer, det kan ventes at medføre.

Paa Forhaand maa der erindres om, at den i Sverige bestaaende Sondring mellem solidariske Banker og almindelige Aktiebanker — en Sondring, der trods den private Seddeludstedelsesrets Ophør fra 1. Januar 1904 fremdeles gøres og heller ikke tænkes opgivet under den nye Ordning — for danske Forhold ikke afgiver noget Tilknytningspunkt. Den skyldes i Sverige en historisk Tradition, for hvilken der i Danmark savnes ethvert Grundlag. Danske Privatbanker forudsættes

ogsaa for Fremtiden at ville holde sig i Aktieselskabets Ramme.

For en almindelig Dom om en Privatbanklovgivnings Virkninger byder Sverige et ikke uvæsentligt Grundlag. Det maa nemlig antages, at den svenske Banklovgivning har haft en virksom Andel i det svenske Erhvervslivs forholdsvis rolige Udvikling; den har bl. a. bidraget sit til at forskaane Landet for altfor kostbare Lærepenge under den sidste Kriseperiode. Vel er det meget langt fra, at man i Sverige altid har villet erkende dette; tværtimod, Bankerne maatte under de besværlige Pengeforhold i 1908 agere Prygledreng tidligt og silde. Men det var sikkert saare uretfærdigt, naar man tager alle svenske Banker under ét. Hvor meget der kan være at bebrejde et eller andet enkelt Institut, hvor ubetænksomt vistnok nogle Banker understøttede den altfor livligt opblussende Foretagsomhed paa de mest forskellige Omraader, og hvor føleligt paa den anden Side Reaktionen ramte adskillige Laansøgere i god Tro — det er i ethvert Tilfælde en Kendsgerning, at til de danske Bankkatastrofer fra Vinteren 1907—08 søger man i Sverige forgæves Sidestykker. Der kan tvistes om, hvem Æren herfor tilkommer; men den svenske Lovgivning har sikkert en ikke ringe Del i den. Og det skyldes navnlig to af dens Grundsætninger: Statstilsynet med Bankernes Drift, der uden Tvivl har været en virksom Bremse paa altfor ubehersket Forretningsiver, og Begrænsningen af de Bankerne tilladte Forretningsgrene.

Hvad da først Statskontrollen angaar, er den atter af flersidig Natur. For alle Banker gælder jo i Formen Koncessionssystemet; først efter Regeringens Prøvelse og Godkendelse af Statutterne kan en ny Bank træde i Virksomhed. Der er dog paa dette Punkt en vigtig Forskel mellem de solidariske Banker og de rene Aktiebanker: for de førstes Vedkommende skal Prøvelsen være reel, gaa ud paa en Bedømmelse af, om Foretagendet er »nyttigt for Landet«, hvorimod Aktiebankernes Koncession meddeles, naar blot de for Stiftelsen foreskrevne formelle Betingelser ere tilstede. Men denne Forskel tilsigter det nye Forslag at ophæve; efter det skal Koncessionssystemet udstrækkes til alle Banker. Dernæst skal der mindes om, at Staten paa-tager sig en ret indgaaende Kontrol med Bankernes Forretningsdrift, dels ved det maanedlige Eftersyn af Regnskaberne, dels og navnlig ved periodiske Under-søgelser gennem »Bankinspektionen«, hvis Ressort ved de nyeste Bestemmelser (af 1906) er betydeligt udvidet og befæstet og som nu udgør en kollegial Myndighed. Bankerne, som selv betale de med Inspektionen for-bundne Omkostninger efter en ved Lov fastsat Skala, indsende til Finansministeriet maanedlige Rapporter om deres Status ifølge et detailleret, ensartet Skema, og faa Dage efter offentliggør Bankinspektionen de saaledes indsamlede Data i en omfattende Tabel, der indeholder saavel Talstørrelserne for de enkelte Banker som et Sammendrag for hele Landet. Bankinspektionen indfører ikke sjældent smaa Forbedringer i Skemaets Opstilling til grundigere Belysning af de enkelte Ru-brikers reelle Betydning. I Finland og Schweiz fore-kommer forøvrigt en lignende periodisk Bankstatistik.

Der rummes i de her antydede svenske Kontrolbestemmelser sikkert adskillige Momenter til Eftertanke. Om selve Koncessionsprincipets Værdi kan der være delte Meninger: det stiller vistnok for store Krav til Statsmagtens økonomiske Intuition, og det kan naturligvis i en egenmægtig Ministers Haand give Anledning til Misbrug. Mod Udvidelsen af Regeringens Prøvelse til at omfatte alle nye Banker blev der da ogsaa i den seneste Kommission afgivet et vel motiveret Minoritetsvotum. Men det periodiske Tilsyn, udøvet af en Myn- dighed, hvis Uafhængighed, Sagkundskab, Autoritet og Kontinuitet er tilbørligt sikret, udgør et Middel, der ikke er til at foragte, naar det gælder om at vaage over Bankvirksomhedens Sundhed og Renhed. Det vilde f. Eks. næppe være tænkeligt, at en svensk Bank uden Indgreb fra Inspektionen bandt hele sin Kapital i risikable Byggelaan. Endvidere bidrager den detail- lerede Bankstatistik regelmæssige Offentliggørelse ved Statens Foranstaltning fortræffeligt til en fornuftig Be- dømmelse ikke alene af Pengemarkedets hele Tilstand, men tillige af de enkelte Pengeinstituters øjeblikkelige Balance. Og endelig: det er ikke blot statistiske eller teoretiske Interesser, Staten varetager ved Indsamlingen af disse maanedlige Oplysninger. De kompletteres reelt af Bestemmelser, som kraftigt vidne om svensk Rets Modvilje mod at anerkende og at opretholde Banker, hvis Solvens er dubiøs eller som prange med fingerede Kapitaler. Inden en svensk Bank kan træde i Virksomhed, skal der være indbetalt 20 % af Grund- fonden; de næste 20 % maa indbetales senest 3 Maaneder og Resten senest 8 Maaneder derefter. Sin Leve- dygtighed mister en Bank, naar den har tabt Reserve-

fonden og 10 ⁰/₁₀ af Grundfonden; lykkes det den ikke i Løbet af 3 Maaneder efter Generalforsamlingens Afholdelse at retablere Grundfonden, er den pligtig at likvidere.

Endnu virksommere er maaske Lovgivningens Indgreb i den private Bankvirksomhed ved uniddelbar Begrænsning af Bankernes Forretningsgrene. At det er forbudt en Bank at erhverve eller give Udlaan mod Bankens egne Aktier, er en god gammel Regel, som ingen tænker paa at afskaffe. Nu maa der ganske vist gives Reglen det Komplement, at der laanes saa meget livligere i de andre Banker paa den ene Banks Aktier, hvad man i det mindste hidtil ikke har søgt at forhindre. Men Faren herved er dog altid noget mindre; Selvopholdelsesdriften skal nok hindre en svagelig Banks Kolleger fra at gaa for vidt i Retning af Kapitaltransfusion, og selv om et Komplot mod Bankloven her var tænkeligt, svæver altid Bankinspektionens Sværd over de letsindiges Hoveder. Efter de gjorte Erfaringer er man vistnok i Danmark nu villig til at indrømme, at Forbudet mod at besidde egne Aktier fortjener at tages under Overvejelse. Der er dog andre, nok saa vigtige Begrænsninger i Forretningsdriften, som det maaske bliver vanskeligere at forlige med dansk Bevidsthed. Saaledes tillader svensk Lov ikke Bankerne at erhverve fast Ejendom, med mindre den er bestemt til Banklokaler. Indlaan paa Sparekassevilkaar — en Indlaansform, som de ældste og solideste svenske Banker saa længe som muligt vægrede sig ved at adoptere, men tilsidst af Konkurrencehensyn nødsagedes til at indføre — har Loven søgt at begrænse ved Forbud imod at modtage saadanne Indlaan til større

Beløb end 3000 Kroner for hver Indskyder. Og endelig er det Bankerne forbudt overhovedet at drive Handel med Aktier.

Forbudet mod at drive Aktiehandel og altsaa ogsaa mod at overtage Garanti for Tegning af andre Aktieselskabers Grundfonds, kort sagt mod den saakaldte Emissionsforretning overhovedet, betragtes af mange kyndige Bankmænd og Politikere som en Hjørnesten i det svenske Banksystem. Uden et saadant vilde, siges der, det svenske Forretningsliv aldrig have opnaaet at bevare sig forholdsvis uberørt af alvorlige industrielle Kriser. Bankerne som Bestyrere af andres Pengemidler tilkommer det ikke at inlade sig paa Foretagender med lang Risiko; kun i likvide Værdier bør de placere de dem betroede Midler, hvorimod den spekulative Virksomhed maa overlades til de enkelte Kapitalisters private Foretagsomhed. I de allerseneste Aar er det vistnok lykkedes at skyde en lille Breche i denne Grundanskuelse. Man har efterhaanden indset, at der til Grundlæggelse af større industrielle og kommercielle Foretagender i Nutiden kræves saa betydelige Sammenskud af Kapital, at det kun yderst sjældent og med store Ofre vil lykkes de enkelte Forretningsmænd at skaffe Midlerne tilveje. Der kræves hertil Instituter med let Adgang til Kapitalistkredse og med Øvelse i at kalkulere et nyt Foretagendes Chancer. En systematisk, erhvervsmæssig Negotieringsvirksomhed maa derfor anses for højst ønskelig i ethvert fremadstræbende Samfund. Saa vidt synes man efterhaanden at være bleven nogenlunde enig. Derimod dele Anskuelserne sig stærkt med Hensyn til det næste Spørgs-

maal, hvordan man skal passe slige »Forlagsinstituter« ind i det bestaaende Banksystem.

Dengang Spørgsmaalet i 1903 forelagdes Rigsdagen, gik Forslaget (se nærmere Nationaløk. Tidsskr. 1903 S. 457—59) ud paa, at der skulde dannes selvstændige Instituter efter en helt ny Type med Emissionsvirksomheden til Formaal. Man gik ud fra, at saadanne »Emissionsbanker«, hvis ejendommelige Opgave paa Forhaand var given, og som kun i begrænset Omfang turde modtage Indlaan til Forrentning, ikke kunde bringe Publikums økonomiske Begreber i Vilderede og altsaa navnlig ikke vilde friste til en Forveksling med de almindelige Banker, der paa Grund af deres mere begrænsede Risiko maatte yde Indskyderne større Garanti. Om at give de almindelige Banker, selv med visse Kauteler, Adgang til at drive Emissionsforretning, var der den Gang endnu slet ikke Tale. Forslaget forkastedes som bekendt af Rigsdagen som uforløst og ubetimet. Det varede dog ikke længere end til 1907, før Rigsdagen fik Lejlighed til at beskæftige sig med Sagen paany; det lykkedes en privat Forslagsstiller da at gennemføre en Rigsdagsbeslutning om »Skrivelse til Regeringen« i det Øjemed at faa en ny Undersøgelse om Emissionsbankers Mulighed sat i Gang. Da det ovennævnte Kommissionsforslag derpaa saa Lyset i Marts 1908, havde det ogsaa ganske rigtigt optaget dette Problem under sin Behandling. Men det Resultat, hvortil Kommissionen kom, vidner om en ganske betegnende Svingning i den fagmæssige Opinion.

Det nye Kommissionsforslag vil ganske vist stadig ikke gaa med til overhovedet at tillade de almindelige

Banker at drive Emissionsforretning. Men nogen Nytte har dog Diskussionen om de saakaldte Emissionsbanker og deres eventuelle Opgaver gjort; der synes efterhaanden at være modnet en Indsigt om, at det vel næppe var ganske stemmende med Udgangspunktet — Emissionsvirksomhedens særligt spekulative Natur og deraf følgende store Risiko — uden videre at aabne Døren for en ny Klasse Instituter, der ene og alene skulde baseres paa den farefuldste af alle Bankforretninger. Saa har Kommissionen i Stedet foreslaaet en ret sindrig Udvej: Emissionsbanker skulle være fritstaaende Instituter; men ingen andre end almindelige Banker maa være deres Stiftere eller Interessenter i dem, og mindst fire saadanne Deltagere skal der være i hver Emissionsbank, ligesom ingen Deltager maa overtage mere end $\frac{1}{3}$ af deres Grundfond. Men desuden er man gaaet saa vidt i Imødekommenhed mod den hidtil bekæmpede Anskuelse, at Kommissionsforslaget vil tillade ogsaa almindelige Banker at handle med Aktier for egen Regning (dog selvfølgelig ikke med Bankens egne Aktier), saafremt Grundfonden udgør mindst 6 Millioner Kroner, men kun for det Beløb, hvormed Reservefonden overstiger 50 % af Grundfonden — som man ser, ret rigorøse Bestemmelser, men dog ikke uoverkommelige for kapitalstærke Banker, der ønske at lægge an paa Aktiehandel.

Det er endnu ikke let at stille det nye Forslags Horoskop. Nogen stor Tillokkelse for Banker til at slaa sig sammen om at oprette Emissionsinstituter vil der vel ikke være, saafremt de i Overensstemmelse med de nye Regler ere eller blive stærke nok til at drive Aktiehandel paa egen Haand. Og

det skal desuden endnu vise sig, om Rigsdagen kan vindes for det ændrede Standpunkt. Men for os andre, der ere voksede op i den absolute Bankfriheds Atmosfære, afgiver under alle Omstændigheder den svenske Ordning, selv modificeret som senest foreslaaet, næppe store Tilknytningsmuligheder. Aktiehandelens Egenskab af almindelig, legitim Bankforretning er udenfor Sverige vistnok slet ikke for Alvor under Debat. Snarere kunde der maaske, med Eksempler fra de franske Crédit-mobilier-Instituter i Erindring, være Opfordring til at advare imod Oprettelsen af specielle Emissionsanstalter og til at tilraade den Fordeling af Risikoen, der opnaas ved at indordne Emissionsforretningen, som en Forretningsgren blandt mange andre, under de store Kreditanstalter — hvormed dog ikke skal være sagt, at den ikke bør søges begrænset.

Ogsaa paa andre Punkter træffer man paa Regler med saa ejendommeligt nationalt Præg, at der ikke vil blive Spørgsmaal om at efterligne dem. Det gælder saaledes om Forskriften, at Bankernes Aktionærer og Interessenter skulle være svenske Borgere (i det nye Udkast modificeret til: svenske Undersaatte). Ikke en Gang den danske Nationalbanks sidste Oktroj har udelukket fremmede Statsborgere fra at erhverve eller besidde Aktier i Banken, og danske Privatbanker have — maaske for ofte — søgt at placere deres Aktier paa udenlandske Markeder. Det staar i nær Forbindelse med det i Sverige en Gang for alle fæstnede økonomiske Princip, hvorefter fremmed Kapital ikke maa sætte sig fast i indenlandske Værdier som Grundejendomme, Bjergværker o. l. og saa vidt muligt skal holdes ude ogsaa fra Indflydelse paa den mere bevægelige Kapital

i Form af Aktier. Men det kunde være, at et Land, der har god Brug for Kapitaltilskud, bliver nok saa afhængigt af fremmed Indflydelse, naar Kapitalen i Stedet ydes i Form af kortere eller længere Laan fra Udlandet.

Et Fremskridt er der gjort ved det nye Udkast, for saa vidt der for første Gang gives en Regel til Sikring af Indskudenes Likviditet. Dels forbydes det nemlig her en Bank at forøge Indlaanene udover 5 Gange Bankens egne Fonds, dels paalægges det Banken at holde en »Kasserereserve«, som i Forbindelse med selve Kassebeholdningen udgør mindst 20 % af Grundfonden. Til Kasserereserve henregnes Fordringer hos andre Banker, svenske eller udenlandske, og børs-mæssigt noterede Obligationer. En retlig Særstilling af Indlaanene er dog ikke herved tilsigtet; den vides heller ikke at være indført andre Steder, uagtet det maaske ikke vilde være ganske utænkeligt at finde en Løsning, hvorved særlig de til umiddelbar Disposition indestaaende Midler, Foliomidlerne, opnaaede en be- gunstiget Stilling.

Lovgivningen er, paa dette Omraade som i det hele for Næringslivet, kun en Ramme eller i det højeste et Grundlag. Skal der opnaas noget, maa ikke blot Banklovene, men selve Bankvæsenet studeres. Og i bankteknisk Henseende er der endnu særdeles meget at lære for Danmark. I Tyskland bør man studere Girovæsenet, i Sverige kan man lære meget af Banker-

nes Postremisveksler. Clearingsinstitutionen er i vore Dage trængt igennem næsten overalt, kun ikke i Danmark; ogsaa i Sverige sparer den en stor Del Omløbsmidler. Saavel Postvekselomsætningen, som den i Sverige er ordnet ved Bankernes gensidige frie Indløsning af hverandres Sigtveksler, som Clearingen er Udtryk for en stærkt udviklet Solidaritet. Sidestykket hertil er atter den Kollegialitet, hvormed de svenske Banker som Helhed operere; de følge i stort set de samme Forretningsprinciper, saa vidt muligt ogsaa samme Rentepolitik. I den periodisk samlede Konference af Bankchefer, »Banksyndikatet«, har Kollegialiteten faaet et ydre, fast Fællesorgan, fra hvilket kun faa Banker isolere sig. Det skal ikke forstaas saaledes, som om Konkurrencen mellem Bankerne var ophævet; den kan være livlig nok. Men den vælger som oftest andre Veje end reelle Faciliteter. Det store Publikum søges fristet ved pragtfulde Banklokaler, straalende af Marmor og Forgyldning, og fremfor alt ved det Net af Fialkontorer, hvormed Landet efterhaanden omspændes. Dengang Lovgivningsmagten stod i Begreb med at berøve de private Banker Seddeludstedelsesretten, truede de med, at saa maatte de inddrage deres Afdelingskontorer. Ingen Trusel har været tommere. Sverige havde ved Udgangen af 1908 ikke mindre end 554 Bankkontorer foruden Rigsbankens 25, og deraf er adskilligt mere end Halvdelen, nemlig 350, blevet til i Løbet af de sidste 8 Aar. Næppe uden Grund beskyldes Bankerne for ved denne Drænering af Markedet at lede en uforholdsmæssig Del af den disponible Kapital fra fjernere Landsdele til Hovedstaden.

Der er følgelig ingen Grund til at befrygte, at

Solidariteten i Sverige skal gaa til Overdrivelser. Meget mere forholder man sig der lidt uforstaaende til den specielle Form af Banksolidaritet, som i Danmark saa Lyset under den sidste Pengekrise. En Solidaritet, der fører til, at de solide Banker betale de insolvente Bankers Gæld, tilmed uden at gøre det umuligt for dem at stifte ny Gæld, kunde tyde paa paradisiske Tilstande. Men en rolig Overvejelse, støttet ved Sammenligning med fremmede Forbilleder, maa — det kan næppe undgaas — føre til den Erkendelse, at Solidaritet i den Forstand ligger udenfor Bankernes Opgave, saa længe de lige saa fuldt som andre Erhvervsforetagender hvile paa individualistisk Grundvold.

Stockholm, Marts 1909.

Efterskrift.

Den 30. Marts har den svenske Regering forelagt Rigsdagen et Lovforslag om Emissionsbankers Oprettelse i væsentlig Overensstemmelse med de i Kommissionsudkastet af 1908 herom optagne Bestemmelser.